

Teadus ja Tehnika

Ilmub 2 korda kuus.

№ 1

Pühapäeval, 4. märtsil 1934.

Tellimishind:

Aasta p.	Kr. 2.—
6 kuu	" 1.25
3 "	" .70
1 "	" .25

Kuulutuste hinnad:

Kuulutusk.	5 s. mm.
Eskünljnl	10 s. "
Tekstis	12 s. "
Tekstikirjaga	15 s. "

Toimetust ja talitus:
Nunne 11.
Postkast 81.

Looduse jõud inimese teenistusse.

Jõud õhust.

Üks algelisematest inimkonna kasutuses olevalt jõuallikatest on tuule jõud. Tuule tellimise põhjuseks on kosmiline nähted ja nimelt — maakera pöörlemine oma telje ümber ja päikeste soojus. Nagu maakera pöörlemine oma telje ümber on mäjustamat ja praktiliselt igavene, ja nagu päike soojendab maakera pinda juba lõpmata taura, nii on ta õhuliikmine — tuul alati olnud ja saab ta tulevikus olema. Küsitakse, mis ei võiks selle jõu avaldustesse viia lihtsat reeglipärsust, kuna ta praktiliselt teatud kohtades alati on ühesuguse kõwadusega ja suunaga, ning tema pikaldasemaks muutumine võib suundida alles miljon aasta jooksul.

Suuna ja tugevuse suhtes põhjustatavad tuule ebauhulust maakera pinna ebatasasus, ebareeglipärame ooceanide ja mannerite jaotus ning neist tingitud mitmesugune veeauru sisaldus õhus. Oleks maakerla tüüsilt ümmargune kera ilma lõrgusevahedeta, siis oleks veel igas maakerla punktis igapäev üks kindel tuuletugevus ja suund, mille tehniline kasutamine praktiliselt oleks palju lihtsam.

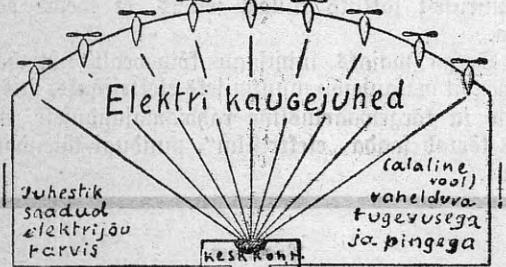
Siin peitub läbi raslus selle, nii suurel määral saadaval oleva energia tehniliks kasutamiseks: meie ei saa kindlast arvestada temaga, s. t. tema täiesti kindlate hulkaega ajal, mil meil teda tarvis.

Soodjad sellets on, peale teatud kohtade elvatorimail — suuremad lagendikud. See on põhjuseks, mis Hollandis juba sajandid on kasutatud tuulejõudu. See oli Hollandis peale inimese ja loomade tööjõu ainuke suuremal määral saada oleval energiaallikas. Praegugi veel on Hollandis üle 8000 tuuleveski, mis on tema maastikule tänapäeval samal määral iseloomustav, kui tuulikate Hollandi maalikunstnikkude väewil. Seal ei kasutata weejõudu mitte üksnes westlikuviide ümberajamiseks, vaid palju enam niisutamiseks ja kuiwatamiseks, millised ülesanded seal, osalt allpool merepinda asuval maal mängivad suurt osa.

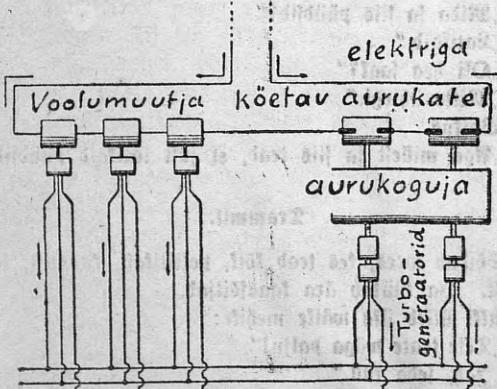
On veel teisisi maakohti Euroopas, kus tuule kasutamistingimused onoodjad, kõigepealt mõned prantsuse jõejuude piirkonnad. See on peapõhjuseks, mis eriti prantsuse insenerid väga palju tegelavad tuulejõu praktilise kasutamise täsimusega.

Muidugi pole neli kavatust ehitada ilma kindla plaanita suurt arvu tuuleveski taolisi ehitisi nelja maariabadel, et saavutada nende „mootorite“ abil energiat. Tänapäeval ei püstitata enam

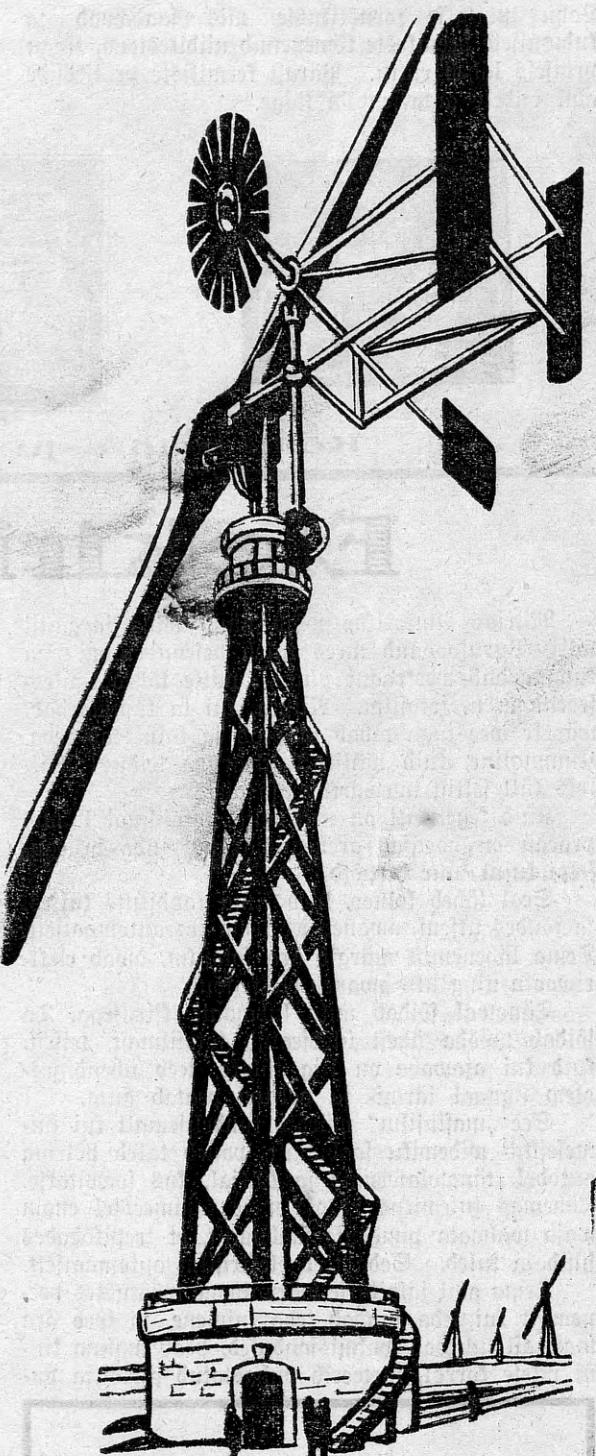
Öhumootori-üksusterrida

Öhuelektri keskjäram

Nr. 1. Tuulemoottorite jõuajaama skeem.

Nr. 2. Moodne tuulemootor.

määratustuuri rattaid ehitiste peadesse ning ei kaeta keerdtiibu laudadega ehk purjedega tuule püüdmiseks. Siin arvestatakse väga palju aja jaoks, mis teeb eestitavaks tuulemootori majanduslikku kasutuvuse — nimelt et alati tuult pole küllalda saet ja wahel on teda jäalle liig palju. Äritselt keriktivate tornide jaoks pole normaalsete tuuletingimustele peale arvestatud tuulemootor-ehitised sugugi föblilikud. Täpselt nii nagu tuuleveski mõlder peab veski seisma panema täiesti väikse kui ta tornise ilmaga.

Tehnika on läinud palju edasi sellest ajast, kui esimene westkiehitaja tuulejõodu hakkas kasutama. Vahepeal ehitatud turbiinid ja propellerid omavad teoreetiliselt ja praktiliselt kindlaks tehtud kuju, milline peab olema tiibadel, kui nad määratud suunas tuulejõudu peavad muutma teistsuguseks energialaks.

Tuleviku konstruktsioonides saab kasutatud lennukite ehitamisel saadud kogemusi, kus peetakse kinni äraproovitud propelleri kujust, mis ju lõpuks koos lennuki-mootoriga pole midagi muud kui öhumootori ümberpöördult. Sest samuti kui propeller saab energia lennukilt ning annab selle edasi ümbrusse, nii võtab öhumootori juures öhukruvi ehk öhuturbiin energia väljastpoolt ning annab selle edasi

temaga ühenduses olevale generatorile, mis muudab selle elektrijõus, millist siis saadetakse edasi ning praktiliselt kasutatakse.

Mõnedel juhistel kasutatakse saadud jõudu otsekohes lächedal asuva veereservuaari täitmiseks veega. Praktiliselt on sel viisil mõeldan hariliku veetarvituse rahuldamine majapidamises, kui ta maa niisutamine wähemal määral, nagu seda tehaksegi Hollandis.

Sellist veekogu saab aga kasutada ka akumulaatorina, kust energia kogumine elektri-akumulaatoritesse pole alati sugugi odav ja majanduslikult tasuv. Siin annab asi end nõnda seada, et wesi, mis on pumbatud sellisesse reservuaari kõhe mitte tarvisolewa jõuga, saab pärast tuulevaikuse ajal ehk suurema tarvituse korral ära kasutatud kui „potentsiaalne energia“, lihtsalt sel teel, et pumbatud wesi lastakse woolata siigaval ajavasse turbini, mislambi ta annab uut jõudu. Tegelikult ongi selliste akumulaatorite peale mõeldud, kuna akumulaatori täsimus on tuule ebauhuluse tõttu tulewaste tuulejõu- ja edeldiste juures väga tähtis. Ilma jõutogujata ei saa tungi läbi, kungi need ei pruugi olla tundud elektrijõu tina-akumulaatorid. Seepärast on ta küsitan, kas tungi ehk niipea suudetakse ehitada föblitki tuuleturbiinilaeva, seit akumulaatorid võtaksid valju riimi.

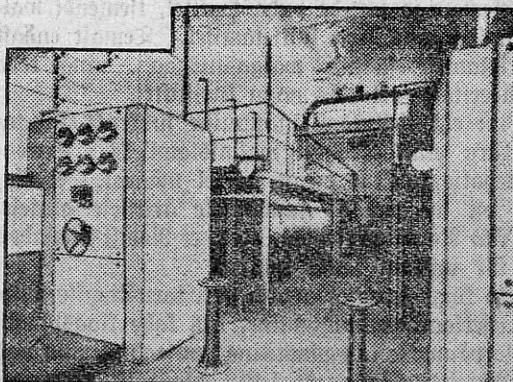
Prantsuse insener Constantin ehitas selle täsimuse urimiseks mõni aeg tagasi erilaeva, mis aga õnnetuse tõttu hukkus.

Tema poolt on väljatöötatud ka humitor akumulaatoritesse puutuva kava, mis näha joon. nr. 1.

Selles on üleval näha riida öhumootoriüksuseid, milliseid võib jaotada üle terve maa ja loomulikult wöimalust mõõda sinna, kus tuulevaikuse — ja teistest küljest tormi wöimalused on kõige wäiksemad. Iga generator on langeühenduse kaabli läbi ühendatud öhuelektro keskusega, kus juhib ta ühlasti valvet kogu wörgu üle ning hoolitseb öhumootrite soodsa asenduse eest tuule suuna suhtes ning lisitab generaatort paralleelselt ehk järjestikku mõnedega ehk földide teiste generatooriga, olenevalt tuule tugevusest ja energia-tagavara olukorrast, mis kogutud jõuajaama. See tagavara saatatakse elektriga köetava aurukatla abil (pilt nr. 3), suurtes nõudes kogutud auru läbi, mis sitt juhitakse turbogeneraatoritesse, mis omakord toodavad keerlevwoolu. Siurem osa öhumootoritest saadatud alalist woolu minudatasse ümber keerlevwooluks. See ühineb turba-generaatoritest saadud wooluga ning juhitakse kasutuswörlu.

Tuuleturbiini ehitamisel kinnitatatakse see wahlenitult mõnikümme meetrit kõrgel asuva wëloobis alalise wolu generaatori wölli külge. Kogu öhugeneraator on pöörlew, ning tema asendit juhitakse laugelt, ehk ta samas asuva wäikese abiöhumootori läbi. Viimast reguleerib eriliselt ehitatud tuulelipp väga mõterifka seadeldise abil.

On kõllalt selge, et „õhus“ peitub peaaegu alati tasuta kasutamiseks suur energiaallikas, ning kahlemata suudetakse teda tulevikus kasutada meie aja tehnika vastavalt. Siis on ta ka wõimeline saada suureks wöistlejaks weejõuse ja teistele praeustele jõuallikatele.

Nr. 3. Alurukate akumulaatorina.

Puuust saab toitu, rõivaid ja muid tarveid.

Puu, mida varemalt hinnati peaaegjalikult ehitusest püstitamiseks ja mööbli ja puutarwete valmistamisel, on nüüd juba algaines paljude asjade valmistamisel, mis mõni aasta tagasi veel näis wõimatumana ja naeruväärne. Nende hulgast on loomatoit, suhkur, kunstnahk, lõhnäolid, arstirohud, katerri ja osma vastu, jalatsite osad, linoleum ja palju teisi keemiasaaduseid. Peale nimetatute veel alkohol, balsam, tuumet, terpentini, liim, grammofoni plaadid, köled, nöör, kunstriie ja worstide testad.

See pole loomulikult veel köök, mida puu wõib anda. Tulevikus kahlemata kasutatakse puud veel mitmel uuel alal. Neogi kalifornialane olevat juba leidnud viisi, kuidas puumassist valmistada sildi. Kõigile on ju hästi teada, et paber valmistatakse puust. Et rahuldada oma tarividust paberil järelle on näiteks Am. Ühisriigid igal aastal

sumitud paljus paberipuud sisse wedama. Nüüd aga olevat avastatud viis, kuidas valget paberit valmistada ka männipuust, milline leidus suuresti wõib mõjutada puuturgu.

Palju ekstrakte toodetakse puust, nagu seedripuu õli, lõhnäolid, hiniin, galaktaan, pinit ja tannin. On näiteks õlisid, milliseid toodetakse waidnoorte puude ülemisest tippudest.

Loomatoitu soovitatakse saepurust. Seda keetatakse surve all väändipihappe lahuga, mis muudab ühe osa tselluloosi ja litaineid suhkrus. Saadav needel peale saepuru jäämiste väljapesemist nööraliseeritakse ning aurutatakse paiksitsiirupiils. See segatatakse kui vatatud jaanustega loomadele söötmineks. See toit on tumepruun, peaaegu nagu püssirohi, ning omab magusa puulõhma. See hakanas läbi lööma juba maailmasojal ajal, kui terwilja puuhus ning kõrge hind tegid teda hinnataks. Loomad ei taha teda sūla ilma terwiljaga segamata ja mõned isegi mitte siis. Ta on osalt seedimatu, kuid asjadundjad usuvad, et kui selle valmistusprotsess täideneb nii, et muuta suuremat osa tselluloosi suhkrus ning rohkem lehutada tselluloosi ligniinist, siis ta toitewäärtus töuseb palju.

Saepuru tarvitatakse väga paljudeks otstarbeeks peale selle, et lihaärid temaga katavad põrandaid ja jaateärid pakuvad kaupa temaga. Teda tarvitatakse niihastti tüte, kui ka valgustusgaasi valmistamisel, brikkide valmistamisel, nahal pehmendamisel auruga, metallsaaduste, traadi, aluminiiumsemete ja torude puhastamisel, ksemendi valmistamisel ning liha suitsetamisel. Temast erindast valmistatakse samuti valgustusgaasi, ning teda destilleeritakse retordis nagu liivisütiki.

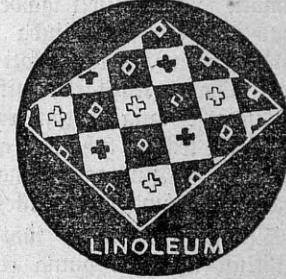
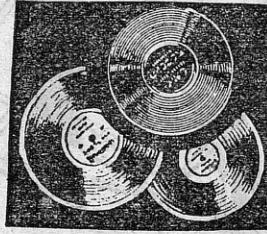
Puu ehituseks muutmine suhkrus kasutatakse õige etiüü-alkoholi valmistamiseks. Euroopas tehakse suhkrut puust suurel määral. Saksamaal on see pandud laialdasel õrtilisele alusele, ning üks Rootsi professor ütleb, et Rootsi metsades saab ille miljonit tonni suhkrut.

Üks kõige hüvitavamaid puu tarvitamise viise on kaitseflaasi valmistamine, kus kahe klaasplaadi vahel pannakse üks plastiline puusaadus, mis nad ühes hoib. Varemalt sellist plastilist materjali valmistati tselluloosi nitraadiist, mida saadakse puuvillast, nüüd aga tselluloosi atsetaadiist, mida val-

mistatakse puumassist. Kuumuse ja lõwa surve all sellise segu omandab täieliku läbipaistvuse. Selle abil moodustatud klaas paneb palju rohkem vastu palauusele ja külmale. On arvestatud, et sellise kottupandud klaasi tarvitamine annab palju kottuhoidu majade liitmisel. Lõppsona sellise klaasi arengus on veel tulemata.

Kõikjal magasinides on müügil kerged puust valmistatud sumadaniid. Need on valmistatud materjalist, mis kasvanud välja wineeri tarvitamiseks. Nüüd valmistatakse isegi klaverid lihtsalt puust wineeriga kaetult.

Kunstiid on üks metsa kingitus inimesele. See on lihtsalt tselluloosi saadus, üksköök kas puuvilla-ehk puumassist. Kunstiid valmistamiseks tuleb tarvitada kõrgewäärtuslikku segu ning kõrvvaldada köök mustus, mis tekib tselluloosi lahundamisel. Lahu juhitakse torustikusse, mis saadab ta kudumiisele peenifeste kõvenenud niidikestena. Kogu protsess läheb ruttu. Pärast keemiliste protsesside abil riidile antakse sildi läige.

Kõiki neid asju saame puust.

Elektrisilm.

Märjas Ameerikas wõib nüüd näha järgmisest pilti. Purujoobnud mees tuleb pesemisruumi ja kummardub weekraani juure, mille lähedal ülesseadud n. n. fotosilm. Niipea, kui ta kummardab, wärtske see juga tabab ta pead ja känestab teda. Kummaline, kuid näiliku ülearune leidus! Milleski full sellist imewärki waja oleks.

Kuid tegelikult on neil uutel fotosilmadel, mis praegu on hoogas arenemisjärgus, juba praeguselgi kujul suur tööpold.

Seal läheb kelner, käed kinni kandikute fulljes, ja jõudes ükseni, avaneb see tema ees automaatselt. Tema lähenemist märgib ära fotosilm, avab elektriwoolu ning uks avaneb elektrijõul.

Tänamal sõidab auto lubamata kiuusega. Ta sõidab mööda ühest ülesseadud fotosilmast, teistest, kuid kui ajawahe on liig liihise, teenib ühenduseks signaal lärm- ja politsei peatab auto.

See „masinsilm“ märgib tundelisemalt kui inimesefilm widewiku saabumist, paneb tuled polema autodel, tänawlaternais ja kõikjal, kus soovitatse. Vähemal tulevikus ei ole meie kojameestel enam vaja valvata pimeduse saabumist, et trepkodades süüdata tuled. Seda teenib elektrofilm automaatselt.

Temast väljatõttu on täpsustades, et masina tulevad valmisseadused, peab masina kindni rikete korral, sorteerib puhastatud aiawilja pu-

hastamata hulgast, samuti sigareid wärvi järele. Ta loeb sõidukeid tunnelis, teatab tulehääduhust, sulgeb tunneli kui sõidukeid koos liig palju korraga, suutab õigel ajal tule tulitornes. Teeb hääduks, kui wabriku kõrtnast tuleb liig pakku suitsu jne.

Need on praegu kolm liiki. Kõige vanemad on seleen-silmad, siis fotoelektri õhuvarbariumi torud, ja kõige uuemad, mis annutavad elektri osje tema peale langevalt walgujelt.

Sellest walgujelt on kõik, et avada elektrijõuwoolu. Need on nagu elemendidki — kuivad ehet märjad.

Suurimaid tegevuspõlde neile, millede tähtsus waid ebamääraselt saab kujutleda, on faks:

Esiteks kaugelenägemine ja teiseks elektriwoolu saavutamine ofsetohe päikesevalgusest. Praegule olukorra juures tuleb walguja jaoks parna wälja liig suur ekraan, mille töötlus seadeldis maksab mitu korda rohkem kui saadav jõud. Abinõu täienedes minutis pilt hoopsis soodjaks.

Kui päikesefüredi langenad püstloodis ühe ruummeetri peale, siis annab see ekraan 350 kalooriat sekundis. Kuna 427 mfg wästab 1000 kal., siis 350 kal. annavad 149,5 mfg/sek. ehet 2 PS.

Paarimeetriline ekraan päikeselise valguse püüdmiseks üles seadud kusagil öues, annaks tervele talu majaväidamisele tarviliku jõuallika. On arvestatud wälja, et elektroto all sõitva auriku enda pinnasurustest jätkuks kõik, et laeva edest viita.

Seega majaks inimsugu kõigepealt üht head maherdi walgujeljöö muutmisest elektrijõul, mis on odav ja kõrgewäärtusline rahvamajandusele, milleks töötab saada „elektrofilm“, muidugi täiendatud kujul.

Osv. SIIDERI

mehaaniline mööblitööstus ja äri

Tartus, Peeter Pöllu 9.

Soliidsem Tartu mööbliäri.

Hinnad päävakohased.

Soodsad maksutingimused.

Tellimiste kiire, korralik ja täpne täitmine.

Kes tellib seal, see ei kahetse.

Probleem.

„Kust sina siis tules nii täies varustuses?“

„Ongitsemast.“

„Mida sa siis püüdsid?“

„Latikaid.“

„Oli hea saas?“

„Mitte ühlegi.“

„Waius.“

„Aga milles sa siis tead, et just latikaid püündsid?“

Trammil.

Sõidab mees, kes tead lõit, poliitlast, tunnist, tea-

dusest. Ja tüttab õra laasfötjad.

„Mõi üleb üls mäle mehit.“

„Tele teate waga palju.“

„Jah, seda kõll.“

„Aga ühte teie ei tea siistil. Siib mina tean seda!“

„Sa mis see olets?“

„Minu eit on pessunaine ja mul on üls teie järlidest seljas.“

ANITA.

Karl Nils Nicolaus.

Mulle jaab waid üks tee" — oli Konrad Bönlers alati veltud — „abiellum tütarlapsega, kes tuleb koolipingilt!" Ja kui ta ise oli 32-aastane, tegi ta seda.

Anita oli kahessateistkünnene ja armastas nagu 18. eluaastas armastatuse. Ilma eelsihita ja ilma kogemusteta — ilma et aru saaks tööge juhtuva tähendust ning märkata põhjuseid ja tulenuisi. Kõigist maailma asjadest ta teadis veel liig vähe. Sa see natuke mis ta teadis, pühiti minema ühe teadmise poolt: ma armastan seda Konrad Bönlerti.

Nii sai tütarlapset Anitaast proua. Mees rüputas enda maha wanad seiklused, millistele ta oli andunud metsikul, tugevail aastail. Ta mõttis Anita oma pääwade keskele kui lootuse uuele elule. „Ta ei tea veel midagi!" — mõtles ta. „Ta saab — waba malestusti ja tähtlusti — kasvama selle elutunde sisse, mille olen läbi katsestanud. Nii saab ta kõwendama mind enese vastu; nii saab ta mõtlemis ja arvestamistundidel, kui ähwardab väsimus ja kõik näib lootusetu, olema mille kompassiks.

Abielu algas ilusalt. Nad olid ületselale lähedal ja täiendajal üksteist. Nii algas üks pikk aeg siisest soovide puudust.

Nad ei kõnelenud muist kui tulenisti. Mõnikord küüs Anita mehet, kuidas see on elanud waremalt ilma temata. Kuid mees läks sellest küsimust waikides üle. See tuli osalt sellest, et ta töepoolest tööde mäele tuletada ei suutnud. Nii suur oli tenia rahu. Haruldane selgus tungis tema südamesse. Nahutus, mis teda waremalt päävad ja ööd ja nädalad läbi linna ja linna oli ojanud, oli talle wõõras ja arusaamata.

Palju kuid läks kõik hästi. Siis tuli üks aeg, kus ta öösel mõnikord ärvel lebas oma naiste hingamise tundlates ja tähti nägi, mis akna taga hilgasid selges taewas.

Wahetewahel nägi ta ka kummaliist und, kuid kui ta ärkas polnud seal midagi muud kui Anita hingamine, rahulik ja õnnelik. „Ta ei tea midagi inimeste jahist üksteisele, ega pingutustest ja pressimistest! Ta ei aima seda ja ei tea seda!"

Wäliselt ei muutunud midagi nende elus. Nii et ta mõnikord naist jälgis. See oli siis, kui kõik teised inimesed tõte huuga kütisid noore Anita täiuslikku naistelust.

Kuid siis kerkisid ühel päeval temas eesile mälestused seiklustest, millised, nagu ta uskus, pidid juba kustunud olema tema teadwusest.

Dü öhtu. Ta sõitis Anitaga kürongis läbi tundmatu maastiku. Voojenew kuu mässis end suurte, kaugete metsade tumedusse ja kahvatu poolpimedus helises müstiliselt edastormawatest kitrest. Uuesti nägi Konrad Bönlers enda ees naisti, kelledega ta waremalt oli sellistel öhutel loos sõitnud.

Seal oli Möbeli nägi, kes oli nii õrnatundeline ja kes ometi teda lõpuks wahetas kellegi positsioon vastu. Siis oli seal Maria oma naeratusega, kes oli kui annud õra lenduriteksami, kuid seepeale waatamata olt olnud väike õmetu tütarlaps, keda ta oli trööstinud, kuni see tuberkuloosi pärast pidi jäädavalt sõitma Schweitti. Siis nägi ta Ingridi filmi pärts enda lippid — neid kordetaid filmi, millistes alati paistis nii palju aimdui. Ingrid oli kummaliine, ta wõis mõnikord õra külalata teise inimese mõtteid, ilma et see oleks lausunud sõnagi. Keset oma kummaliini nägemusi pöördis ta tagasi täielikuse juure imeliku, piisut õndse täteigutusega. Nii see oli alati, nagu riipus ta hirmu ja õnne wahel. Ingrid lastis enda maha linna läheval, peale selle kui ta oli joonistanud üles tähtede konstellatsiooni, milliste arvete tema surm tuleb kirjutada. Konrad elas veel kord, täies tugevuses üle kurvastuse tema surma pärast, ehkki ta naine Anita istus tema kõrvale.

Ja siis ta hakkas kõnelema. Sõnad woolasid tema suust. Ta hagu hilgas, kui ta kõneles Mabelist lollustest, Maria kürvameelsust ja Ingridi aimdustest.

Innestades külbras teda Anita, waatas ta näku ning nägi seda hilgantos, mis widewiku töötu paistis väga painajalis.

„Kui kaugel, ta on ees minust!" — mõtles ta. Siis surus harukordne kurbus, mis õkitelt ilmus,

pisarad välja ta silmast, nii et õhtune maastik, kuhu ta waatas, näis nii haledana.

Konrad ei näinud ta pisaraid. Ta viibis oma seikluste festel, ning naiste näod warematest aegadest tungisid ta peale.

Kui nad siis hilisöhtul joudsid ühte wõõrasse linna, kuhu nad olid teel, näis nende wahel kõik olevat endine. Niiult veidi mahasurutud tundsid nad endid olevat. Kuid kumbki neist ei teadnud, kas see oli soidul juhtunu järelbus wõi wõõras linna, mis tegi neid magusaks.

Tagasi kõju joudnud, nad elasid nagu waremaltsi. Jälle Konrad oli öösetti ülas ja luges oma naiste hingetöömeid ning waatas tähtede pool. Mõnikord ehmus ta keset oma unelmaid, kui Anita äkitelt unes kõnelema hakkas. „Nüüd vast rändab temagi unes" — otustas ta tihti. Kuid funagi ei kõneleminud nad selle üle. Kunagi

ei kõnelenud nad ka Mabelist ega Mariaist ega ka Ingridist.

Rord wäljasöidul suurele järvele tabas neid äkiline torm. Paat oli hukumas. Konrad sõudis kaks tundi järgimööda, wõideldes elu ja surma wahel. Suru waemu pääsesid nad hädoohust. Lained paiskased nad kallale ühes üksildases lahes.

Kui nad jälle tundsid kindlat maad endi jalge all ning nägid endid wäljaspool hädoohutu olevat, hakkas Konrad suure sisemine ärituse tagajärvel kõnelema. Hädoohut oli toonud eesle kogu tema jõu. Ning ta tundis kõik wõimalusi, mis temas peitusid, kui ta osja pärts töösel mõtab. Ta üllistas suurte, surmaõlgavate sõnadega hädoohutu, mis eesinevana avastab elumõtte. Temas katkesid kõik tökked. Ta jutustas sõpradest, kellega ta oli seltsis mereeteid sõitnud ning keda oli neelanud merejäigavus. Ta jutustas meestest, kes olid langenud tema kõrvalt ning kuidas ta surnutega oli sõitnud tagasi. Ta hilgas neid julgustükke jutustades.

Nagu kõngusest waatas ta Anita peale. Wiimasele näis, nagu tahaks ta öelda: „Mis sinna ka oled! Waid sein, mis lahutab mind nii jalgustükfest." Konrad ei öelnud kui seda, kuid Anita tundis, et ta seda tahab öelda.

Järjest suuremaks kõwas tuli mehes. Järjest rõhkeli elas ta oma mälestustis. Iffa uesti justustas ta hukkunud inimestest, kes kord olid mänginud oso tema elus ja kes teda olid ojanud ühest hädoohust teise.

Ta kõneles neist sisemine waimustusega ja teadud õrnusega. Seejuures ta unustas jälgida Anitat. Ta unustas ta teda kallistamast. Esimene korda elus tungis nende wahel wõõrastustunnine. Anita tundis nagu waremaltsi, et ta armastas Konradi, kuid ta tundis ühtlasi, et see üksi veel ei oita.

Nüüd algas pikk wõitsus waimudega. Mitu kund wõitses Anita tornisile Konradi mälestustesse vastu neist wõõrastest naistest. Kuid seda enam üllistas Konrad oma seiklusi. Kuna nende wahel walitses armastus, siis läks see seiklustuhin ta Anita peale üle. Mõnikord öösetel ajasid nad pikkutte maha, ning Konrad ise istutas naise werre hundi seikluste vastu. Kommiliti kõnes ta teisisi. Kuid öö wõlu oli suurem kui kuiwad sõnad hommikul.

Anita elas sel tömbel temaga koos üle kõik, mis tal funagi oli juhtunud. Konrad oli rõõmus, et ta naiste õppis tundma kõike, näiteks kuidas ta kõige tugewam südame õrus wõib festa ainult mõni tund ehl mõni päev ja milline firews maletseb seiklustes. Ja et Anita seejuures ei olnud fugugi armukade.

Kuid ta ei märganud, et siitäst Anita were. Mitte huvi enda ega oma wõimete vastu ei äratannud ta Anita, waid maruliste seikluste vastu.

Ta ei aiamuid, et Anita oli nüüd waid seepäras tõtta vastu õrn, et tahtis temalt rohkem saada teada sellest maailmast, mis teda kutsus. Kuna tal polnud kogemusi, hindas ta tema iutustusi liig kõrgelt. Konrad armus temasse issa rohkem ja rohkem tema waimustuse töötu, kuna aga Anita seesmisi temast issa kanges.

Pikkamisi kahvatustid mälestusid suure armastuse ees Anita vastu. Seikluste tuli kustus lõplikult. Ta tahtis waid unustust ja tuleviku ja lapst ning üht sõbralikku, ilusat kodu.

Anitas aga põles kõrg edasi, mille üle ta warem oli naernud. Mida mõistlikumaks läks Konrad, seda wõõramana ta näis Anitale. Seikluste firews pesites juba sūgavalt tema were. Vastupanemata patulangemise nägemusid külalistasid teda salaja. Konradit ei olnud enam nende nägemiste seas.

Kõik see viis tahtmatult põgenemisele. Siis tuli üks talveöhtu, mil kõik lohined rändavad nii saladuslikult läbi häletult Ingewa lume. Külm tungis majadesse. Anita oli üksinda kõteris. Ta ei kannatanud enam wäha suurenemas hämaruses.

Küla rändas ta läbi lume. Üdsetest tänavatest keeras ta veel üdsematesse. Anita ees ringi, et tud metstikutest, hädaohlitkudest nägemustest. Ta weri oli rahutum kui funagi warem.

Ühest trammivagunist astusid wäha noored inimesed, mehed pruunide nägudega ja kiirgavate silmadega, tüdrukud kirjude pulloweridega, kõik seljakottide ja suuskadega. Pikkamisi läksid suusatajad ühte jaamahoonesse. Anita taipas: nad kõik sõidavad vastu wabale, metsikule, ilusale elule. Mägedes, mägihüttides ja külades elab nüüd see noorus.

Taksoautoga lähtas Anita kõju, tühja kõteri. Ta pakkis koffi oma talveasjad. Kaks tundi hiljem istus ta juba kürongis, mis sõitis lõunasse, mägedesse.

Kui Konrad hilja öösel kõju tuli, leidis ta ju malagajätkirja Anitalt. Pisarad tulid tal filmi, kui ta seda luges. „Ta ei leia funagi kodu" — mõtles ta. „Maised ei leia funagi enam wäha pääsu seiklustest; see on and, mis on antud waid meestele!"

Siis ärkas temas suur jänd. Ta taipas oma seisukohta selle selgusega, mis omane waid armastajaile. Ta reisis Anitale järele. Ta joostis talle järele.

Ta leidis õiged jälid. Lumetorm mõllas mägedes ning oli juba hilisöhtu, kui Konrad Bönlers lõhenes üksikule onnil.

Tuul peagu tisnis üks pärani, kui talle kõputamise peale üks avati. Onn olt wiimase lohni täis. Kuid sellise ilmaga ei wöödud teda ju saata minema. Nii lastigi ta sisse.

Kuumis oli palju noori — poissa ja tüdrukuid läbisegi. Waljusti sumises teekatal.

Konradi pilli tindus ühele naisele, kes keeras talle selja. See surus oma käe ühe suure, blond noormehe käele, kes seisib ta ees weidi lohunult ning wahtis waemilikuks sisestuva peale.

Nagu kõngusest kulus Konrad Anita häält. „Põgeneme — minu mees!" — seisitas ta blond spordimehele.

Ükijelt ta põörus täielikult Konradi poole. „Mida tahad sina?" — pahmas tas wõlja. „Miks jälgid sa mind? Sa oled niipalju elonud läbi ja mina mitte midagi!" Nüüd jäta ka mille minu osa!"

Konrad seisib nagu naelutatud paigal — üllatud vihast, mis lõi talle vastu Anita sõnatest.

Pikk noormees Anita kõrvalt astus paar sammu tema poole. „Ma armastan Anitat rohkem kui teie!" kõistas ta Konradi vastu.

Ta ruttu, nagu kordaks ta teise, wanema ilseolekul, kes hakkas teda rahuga silmitsema — tisus ta Anita enda embusse ning tormas temaga mässawasse ööhje.

Sajatused ja toores kiumine hakkas riutmis. Esiteks taheti tormata neile järele. „See on see armastus" — ütles üks wanem brillidega neiuirooniliselt. Kõik rääkisid läbisegi. Lõpiks ühineti wanemil: „Las' minna need lõsslakad!" Konrad püüdis meenda paari noormeest, et need abiastasid wäjas ringi eksivaaid. „Siit ei lähe keegi enam wäja!" — hüüdis keegi hirmu, tuulest karastatud näoga hiiglane. „Minu team seda. Teised tullevad nii-nii-nii sna uluslast nuruma. Mida rohkem neid wäjjas on, seda suurem on hädaohut, et keegi ära ei saib. Sedá ei tohi olla!"

Kondrad teadis seda paremini. Ta ainas seda suurt hädaohtu, mis varitseb Anitat. Väbi kutsa akna ruumi körvalküsil asuvas tagawara ruumis hüppas ta välja ööhe. Ühe nurga juures ta leidis paari tuiski.

Metsikult möllas torm. Mäed näisid mässavat. Kümmme jammu läks Konrad. Siis oli oon nagu filmist ladunud, nagu oleks teljud ta nelanud. Nii järsult sahokordistas torm oma wöimi.

Tundide viisi eksi Konrad ringi. Ta oli väga värvel. Alult ühe peale wöös ta end usaldada — oma instinkti peale. Tundus, nagu teks ta täpselt marulises öös, kuhu on läinud Anita.

Siis andis torm järele. Taewas mägede kohal lõhenes, tähed hakkasid paistma. Kuu ilmus nähtamale sakslisel pilveruumil.

Ta Konrad joostis häälletult edasi üle wärsklume. Torni laekamist ta pidas heaks ennustuseks. Pärvis lähdal oli talle Anita nägu. Kõitumata oli temas teadmine: ma leian ta!

Kõik oli liikumatu. Ühe hange nõrka kallakut mööda libises ta allapoole. Ta uskus kuiusvat häälti sūgavuses.

Järsult pidi ta pidurdama. Tundlast liigahust miski tema eel. „Oled see fina, Konrad?“ küsits üks arglik hääl. „Tule, aita mind!“

Konrad kummardus alla Anita juure. Siis tööstis ta üles; naime oli poolkülanud.

„Kus on noormees?“ küsits ta.

„Kuuss weel kaugemale alla“ — hädaldas Anita. „See oli hirmus.“

Konrad tõi Anita üles. Teisal all ta oli märganud üht tuld. Ta tirs Anita pikk mööda hange. Ühes wäikestes wööraastemajas leidis Anita wastuötta. „Konrad, jäää minu juure“ — palus ta. — „Üra mine jälle välja hirmasasse öömööslu!“

„Sina oled varjupaigas“ — ütles Konrad — „ning on järg noormehe käes!“ Ning ta läks ühes peremehega otsinguile.

Mitme waewarikku tunni järele nad leidsid Anita partneri lebamas murtud jalaga. Ta näis olevat meelemärkusteta. Suurimate pingutustega õnnestus meestel teda ära viia.

Anita ei waadamud teda, kui teda kanti wööras-tetuppa.

Ta weel öösel ta ütles Konradile õrnalt: „Ma kujutasin seda kõike endale teisiti ette. Seiklusel sinu sõnades ja kujutustes olid hoopis teistküngused. Tegude kordasaatmine on aga ilma luule ja lätkata. Meeldida elujanulistele noormeestele on väga tore, kuid siis tuleb teha tegusid, siis ütlevad nad ära.“

„Kõik sõnad on vale“ — trööstis Konrad teda — „wöörveldes kordasaadetud tegude töölisti raskega. Ja mis ka kuni ei tehta, on mõnele kergesti legend. See oli minu sünd, et ma nii paljuid, väga paljuid selliseid legende pumpasin sinu eba-eüpse järelkäsumata hingi sisse. Need tekitasid seal vaid segadust.“

„Wii mind koju“ — ütles Anita — „ma teen nüüd, et ühele naisele kõik seiflusid lõpevad ühes wäikestes, kütas toas, mis on halvem kui mõne oma. Põgenemisel pole mingit mõtet. Metsik elu pole muud kui üks ringtee. Meid naisi ohjeldab see, kes korraldab meile kodu!“

Kaevas mägede kohal sulges end jäalle. See-kord algas kõva tuul, mis raputas wäikest wööraastemaja. Konrad ja Anita jäid kuu-lama. „Sina“ — soostas Anita.

„Mitte kõnelda“ — törjus mees teda. „Liig palju on meie sõnades kergemeelust, ja me peame ometi mehitust õppima.

Ja nad valksid; ning Anita nuttis, kuna ta armastas Konradit rohkem kui kuniwarem.

Siis poördusid nad koju tagasi. Jäalle wuras rong läbi talwemaastiku; jäalle lastus kahvatu wiedivõl üle kõrgustiku, kuid Konradit ja Anitat ei häirinud see enam. Nad teadsid, et suurimad maa-ilmas on need sidameiseiklusid, mis täielises wai-tudes algavad ning lõpnevad.

Kodus leidsid nad eest suure törratuse, mis oli tekinud mõlemite järju lahkumise tööt. Anita hakkas kõhe koristama. Warsti olt jälle kõik endine.

„Meie sees oli kaos“ — ütles Konrad naist õrnalt kallistades. „Meie wöötsime selle, ja meie õrnusid mille juure meie tagasi joudsime, on mõle-muud rohkem kui paljas ajavõde.“

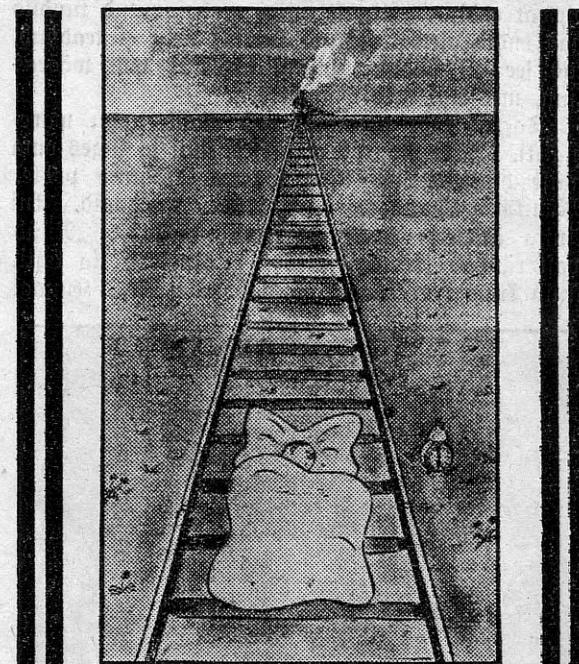
„Ja,“ soostas Anita õrnalt. „Ma teen nüüd, et oled mille kõik ja et kõik sinu mööduinud elamusid sinuwad mõie ühtlusse. Sa oled kõik minu jaoks elanud kaosa. Sest ilma oma elamusdesta sa poleks see kes oled, ja ma ei wöiks sind armas-tada. Minu põgenemine oli üks efsitus. Ma tahtsin teha midagi, mis on minu jaoks annu tehtud.“

Ning Anita oli mahma nagu ta seda enne mitte ei olnud. Konrad aga teadis: kõik olt ainult algus. Nüüd algab tähtsam: abieli kutsasid mõttess, kõhest koosneb ühiskus, mis moodustab inimest ja hoiab koos maailmaga.

Täpsus üle kõige.

Pagariäri astub keegi härra. Ta nõub soola-kringlit. Pagari seab ta ette soovitud kauba. Härra wötab tasust prillid ja seab ninale, olles nad enne väga hoolikalt tasutatiga puhataks nähtinud. Wötab siis prillid maha, puhastab neid veel ja waatab kaua ja tähelepanelikult kringlit.

„Kas te wöötsite mulle walmistada ühe soola-kringli, milles oleks „R“ tähe kuju?“

Optimist kontrollib omg „vekkeri“ vastutustunnistust.

Pagar on veidi hämmastunud. Kuid lõpuks pole ju tema asi imestada ostjate soovide ülle. Mis ei peaks ta küpsetama üht „R-i“, kui talle makstakse? „Mii siis hea, härra wöib homme enne lounat selle saada.“

Järgmisel päeval, kui tell lõi paraasti pool kümme, tulgi härra jälle äri. Ta waatles tööse näoga tähte „R“ ja raputas pead.

„Kahjuks on juhtunud suur eksitus. Ma ei tahnuud mitte wäikest, waid suurt „R-i“.

Pagar wabandab end; ta teeb, kuna tal on aega, järgmisels päävaks ühe suure „R-i“.

„Sal! Homme on mul aga tella poole kümne ajal üls asi ees,“ ütles härra, „kas ma ei wöiks tulla tell üheksa?“

„Mutdugi, palun tell üheksa.“

Härra tulebki tella üheksa ajal. Pagari paneb ta ette suure „R-i“. Härra raputas pead:::

„Vole hea, pole hea. Ma kujutasin endale kringlit ette palju wäiksemana. Kas te ei wööts teha ühe wäist sema?“

„oomulikult, heameelegal! Kui suur umbes peab see „R“ olema?“

Härra wötab tüki paberit ja joonistab täitelepea abil tähe täpselt ette. Kuid homme emelöunat ei saa härra tulla, siis on tal palju tegemist, aga illehomme pärast lounat tell neli.

Polmandal pääval tellija tulebki. Pagari hoob talle küpsetatud tähe. Wööras waatab teda kaua, kaalub tä-peal ja noogutab:

„Peaegu hea, kuid ma soovits wäidi rohkem soola felle. Ma tulen homme veel kord.“

Ja jälle tuleb ta. Waatab tähte, noogutab heaks kütutab ja mässab ära.

„Ma pakin ta sisse,“ ütles pagar.

„Pole waja,“ vastab härra.

Ütles ja fööb kringli seahamas ära.

Hallits tömbunud pesu jäalle walgeks.

Hallits minutunud pesu uesti walgeks pesemine seebi abil wöib tulla kõne alla ainult siis, kui see on tekinud kõrget pesemise tööt.

Kahju ära hooldimiseks oleks sooritava keedetud pesu juures tarvitada hästi rasvast lehelist ning seejuures walida seebi ja sooda waherk 1:2. Edasi töö õnnestumine oleneb peamiselt pehme wee tarvitamisest kui ka põhjalikult kuuma weega loputamisest. Kuid enamikult tuleb pesu hallitsmineks sellest, et wesi on liig kalk ehk jäalle on tarvitatud liig palju foodat. Nende tingimuste juures teki-wad pesemise ja leotuse ajal kowad ained, mis lehelist tööt riide sees lajhinevad, väga tugewasti kõega lajhinevad ja riide wälimuselt läketeks, näo-tuks ja halliks muudavad.

Need ühendusid ei lajhine enam puhtas ega ka seebi-sooda-leheliise wees, waid ainult weega lajhendatud tugewamate hapete abil.

Larvitataesse lajhendatud soolhapet: 500 grammi soolhapet 100 liitrit (50 kraadi Celsius järele soe) see sees.

Peale tublit segamist pesu panna sinna sisse nit, et ta lajhast happest täiesti läbi liguneb. Segataesse mitu korda ja walvataesse selle järele, et wesi kõlwalt hapan oleks. Poole tunni pärast pesu loputataesse põhjalikult sooja weega, et kõrvabada hape jäljeltult. Julgeoleku mõttes pannatse pesu veel keewasse, nõrka soodavette.

Ööl — loomulik fulmutusruum.

Ameerika ülemanneri lennukid hakkavad kasutama stratosfäär all asuvat külma öhuküti lendamiseks, et toimetada edasi foodates tingimustes wärsket toidukraami. Hiljuti saadeti sel teel edasi lõhet ja kalamaria. Mõlemad saadetised jõudsid Waike ookeani kaldalt Atlandi kaldale väga heas seisukorras ilma jää tarvitamiseta, tänu madalale temperatuurile sellest kõrguses, kus lennukid lendasid.

Maadeteaduslik mõistatus.

Abihinnaks loodhi pilet kino „Gloria Palace“ sse.

Kühjad rindud täita tähtedega. Esimesed tühjad veeruis leida igale sõnale 1, teistes 2 tähte. Sigel la-hendusel saame esimeses veeruis ülast alla lugedes ühe suurema veesogu nimetuse.

1. Rist. 2. Manner. 3. Merelitius. 4. Maakond. 5. B. A. Khendrikide osarif. 6. Ulew. 7. End. Bene-maa osa. 8. Rist. 9. Linn Yasias.

Saapad ennustavad ilma.

Kuna pündlikult parigitud nahk tömbub kõku niiskusest eme wihma, siis saapad osutuvad õige-teks ilmaennustajateks. Kui jalaniöu nahk tömbub kõku, ta vigistab kandja jälgja. Samuti annab saapanaahk tunda torni lähenemist. Keegi õpetlane, kes seda osja lähemalt on uurinud, ütleb, et kui keegi tunneb lehalist wäsimust, hingelist rahutust eht üldist ebamügavust ilma näiltku põhjusesta, siis tuleb sündistada jalaniösid.

Walmistehtud afnacompleksid müügili.

Wälimail on turule lastud lastid, mis sisaldaad täieliku walmismaterjali aksa ehitamiseks. Õgas lastis on täielik raami-materjal, traat, kett, haagid, hinged, nurgalapid, tremoonid jne. ning juhatused walmis tegemiseks.

2000 tunniga puudaline auto.

Keegi Jotva linna elanik Ameerikas on ehitamud püssito, mis kaalub ainult 18 kilo — üks puud. Kuid tga tema üksikosa on tehtud pärtsanto järgi, ning laps, kellele auto tehtub, wöib sõita temaga 35—40-kilomeetritse tunnikülvusega. Auto ehitamiseks on mehes fuli-nud 2000 tundi waba aega. Söidut on 92 sentimeetrit pikk ning töötat lähesilindriline gasoliinimäasinaga. Kõik osad on valmistatud wäikestel kujul.

Kullasepa hiilgesaatutus.

Los Angelesis on ehitamud kullasepp Dan Augler 3000 waba tunni jooskul kass lõhusvaguni mudelit, töötades suurestegewa klaasi abil. Wedur on 75 sentimeetrit pikk ning tall on kõit osad, mis on moodsal we-duril.